

อาหาร สุขภาพ ความหลากหลายทางชีวภาพ

“อาหาร” เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การมีอาหารที่เพียงพอและมีคุณภาพจะส่งผลต่อร่างกายและสติปัญญาตลอดจนสภาพจิตใจที่ดี อย่างไรก็ตาม ประชากรบางส่วนของโลกยังได้รับอาหารที่ไม่เพียงพอและเหมาะสมต่อการดำรงชีวิต องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายในการยุติความหิวโหย ยุกระดับโภชนาการ และการบรรลุความมั่นคงทางอาหาร เป็น 1 ใน 17 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2573 เพื่อให้ประชากรโลกได้รับการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการตลอดทั้งปี เป้าหมายนี้ยังเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืนด้วย

ปัจจุบันรูปแบบของการเกษตรที่เปลี่ยนจากวิถีธรรมชาติมาสู่การพึ่งพาเทคโนโลยี รวมถึงมีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีทางการเกษตร ยากำจัดวัชพืชและยาฆ่าแมลง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเกษตร โดยเฉพาะสิ่งมีชีวิตที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผสมเกสรเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วย

“ผึ้ง” เป็นสิ่งมีชีวิตในกลุ่มแมลงผสมเกสรที่มีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศ ผึ้งช่วยผสมเกสรดอกไม้กว่า 1 ใน 3 ของดอกไม้ทั้งหมดบนโลก ส่วนที่เหลือนั้นเป็นของผู้ผสมเกสรกลุ่มอื่น ๆ เช่น ผีเสื้อ นก และค้างคาว เป็นต้น การผสมเกสรของผึ้งทำให้ต้นไม้สามารถขยายพันธุ์ได้ จนกลายเป็นแหล่งอาหารของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดรวมทั้งมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าประชากรผึ้งได้ลดลงอย่างรวดเร็วทั่วโลกเผชิญกับการที่ผึ้งตายครั้งเป็นวงกว้าง โดยเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “รังผึ้งล่มสลาย” (colony collapse disorder) ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง และปุ๋ยเคมีอย่างกว้างขวางในพื้นที่การเกษตร

การลดลงของผึ้งและผู้ผสมเกสรในระบบนิเวศเป็นประเด็นหนึ่งที่ประชาคมโลกวิตกกังวล องค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดให้วันที่ 20 พฤษภาคมของทุกปี เป็น “วันผึ้งโลก” (World Bee Day) เมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อให้ทุกภาคส่วนในโลกทั้งเกษตรกร ผู้บริโภค และผู้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของผึ้งและผู้ผสมเกสรอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศ ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติเตือนว่า หากประชากรผึ้งและผู้ผสมเกสรอื่น ๆ มีจำนวนลดลง จะเกิดผลกระทบหลายอย่างตามมา โดยเฉพาะประเด็นความมั่นคงทางอาหาร เนื่องจากขาดตัวกลางที่ทำให้พืชผลชนิดต่างๆ ติดผล หรือมีการขยายพันธุ์ต่อไปได้ และเป็นอาหารสำหรับประชากรโลก

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติได้ขอความร่วมมือประเทศต่างๆ ร่วมกันอนุรักษ์ผึ้งและผู้ผสมเกสรอื่นๆ ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ที่ลดการใช้สารเคมีและสารฆ่าแมลง จัดการระบบนิเวศเกษตรอย่างยั่งยืน รวมถึงคุ้มครองพื้นที่รอบๆ ระบบนิเวศเกษตรเพื่อเป็นแหล่งอาหารสำรองและที่อยู่อาศัยของผู้ผสมเกสร เพื่อให้สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเหล่านี้ยังคงอยู่และทำหน้าที่ผสมเกสรในระบบนิเวศให้เกิดผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะช่วยให้ประชากรโลกมีอาหารที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการอย่างยั่งยืนต่อไป

ได้ใช้สัญลักษณ์เป็นภาพ ‘ผึ้งและต้นไม้ม’ เนื่องจากวันที่ 20 พฤษภาคม ตรงกับ วันผึ้งโลก (World Bee Day) ซึ่งผึ้งเป็นแมลงผสมเกสรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศเกษตรและระบบเศรษฐกิจ ส่วนต้นไม้มเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของระบบนิเวศที่ให้คุณประโยชน์มากมายต่อมนุษย์และสัตว์ทุกชนิด ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

เอกสารเผยแพร่เนื่องในวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2563
จัดทำโดยกลุ่มงานประสานงานกลางอนุสัญญา
กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โทร. 0 2265 6558 E-MAIL: nfp.onep@onep.go.th, nfp.onep@gmail.com